Nordre Follo
kommune

Årsplan 2026-2027

Bøleråsen barnehage

Innhold

1. OM ÅRSPLANEN 3

2. KOMMUNENS STYRINGSSYSTEM 4

2.1. INNSATSOMRÅDER 4

2.2. VISJON OG VERDIER 5

3. OVERORDNEDE SATSINGER I KOMMUNENS BARNEHAGER 5

3.1. OVERORDNET SPRÅKPROSJEKT: TRYGG I SPRÅK – TRYGG I VERDEN 5

3.2. ANDRE OVERORDNEDE SATSINGER FOR BARNEHAGE 7

3.2.1. Inkluderende fellesskap 7

3.2.2. Vold i nære relasjoner – barnehagens arbeid med kropp, seksualitet og grenser. 7

3.2.3. Samarbeidsmodellen 8

3.2.4. Trafikksikker barnehage 9

4. BARNEHAGENS SATSINGSOMRÅDER 9

4.1 BAKGRUNN FOR VALG AV SATSINGSOMRÅDER 10

4.2 SATSINGSOMRÅDENE 11

5. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD 12

5.1. BARNEHAGENS MANDAT OG VERDIGRUNNLAG 12

5.2. OMSORG 13

5.3. LEK 13

5.4. DANNING 14

5.5. LÆRING 14

5.6. VENNSKAP OG FELLESSKAP 15

5.7. KOMMUNIKASJON OG SPRÅK 16

5.8. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER 16

6. MEDVIRKNING 17

6.1. BARNS MEDVIRKNING OG BARNS RETT TIL Å BLI HØRT 17

6.2. FORELDRES MEDVIRKNING 18

7. BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER 19

7.1. PLANLEGGE 20

7.2. VURDERE 20

7.3. DOKUMENTERE 20

7.4. PROGRESJON 21

7.5. DIGITAL PRAKSIS 21
7.6. KVALITETSKJENNETEGN 22

8. OVERGANGER 22

8.1. NÅR BARNET BEGYNNER I BARNEHAGEN 23
8.2. OVERGANGER INTERNT I BARNEHAGEN 23
8.3. OVERGANGER MELLOM BARNEHAGE OG SKOLE 24

9. AKTIVITETER / ÅRSHJUL 25

10. PLAN FOR VURDERING 26

11. KILDER OG REFERANSER 36

1. Om årsplanen

Årsplanen beskriver hvordan barnehagen oppfyller *Lov om barnehager (barnehageloven)* og *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* sine krav. Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, jf. barnehageloven § 1. Barnets beste skal alltid være et overordnet mål.

> Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. (Rammeplanen 2017, side 7)

Årsplanen viser sammenhengen mellom kommunens felles mål, kommunale barnehagers felles satsningsområder og barnehagens egen praksis, visjon, mål og tiltak. Årsplanen fungerer som et arbeidsverktøy for ansatte og informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til foreldre, politikere, samarbeidspartnere og andre interesserte.

Årsplanen skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

Fastsatt av SU: 26.11.26

Barnehagens styrer: Nina Solberg

Årsplanen sendes ut på e-post.
Den ligger også på barnehagens nettside

2. Kommunens styringssystem

Barnehagens årsplan er en del av Nordre Follo kommunes styringssystem, sammen med *Kommuneplanen* og den årlige *Økonomi- og handlingsplanen*.

2.1. Innsatsområder

Trygg oppvekst er ett av fire satsingsområder i *Kommuneplan for Nordre Follo kommune 2019-2030*. Dette satsningsområdet blir fulgt opp med fem innsatsområder i *Økonomi- og handlingsplan for perioden 2026-2029*.

Vi skal bidra til at alle foreldre er trygge og gode omsorgspersoner:

Foreldre som ressurs

I alt vi gjør skal vi arbeide for at foreldre inviteres med, inkluderes og gir tilbakemeldinger om tjenester og samarbeid, og bidrar som den ressursen de er for egne og andres barn.

Vi skal sørge for at alle hører til i et inkluderende fellesskap:

Inkluderende fellesskap

I alt vi gjør skal vi jobbe for at barn, unge og foreldre er inkludert og opplever tilhørighet.

Vi skal bidra til at barn, unge og familier lever gode liv, fri fra vold og overgrep:

Se meg – hele meg

I alt vi gjør og i alle relasjoner, skal vi jobbe verdibasert, ta ansvar, gi omsorg og ha respekt for barn og unge. Vi skal være bevisste egne og andres grenser og hvordan barn, unge og foreldre er i stand til å mestre livene sine, egen psykisk og fysisk helse og hva vi kan bidra med for den enkelte.

Vi skal legge til rette for nysgjerrighet og lærelyst, slik at barn og unge får realisert sitt potensial for utvikling og læring:

Lærelyst
I alt vi gjør skal vi ha troen på at alle barn og unge kan lære, og vi stimulerer til nysgjerrighet, utvikling og læring.

Vi skal støtte og styrke barn og familier som har behov for det for å håndtere egne liv:

Riktig innsats tidsnok
I alt vi gjør ser vi hele mennesket og vi involvere den det gjelder. Vi tar ansvar ved å bidra til koordinering for å skape helhet og sammenheng for den enkelte og familien.

Les mer på kommunens nettside

Kommuneplan for Nordre Follo kommune 2019-2030
Økonomi- og handlingsplan 2026 - 2029

2.2. Visjon og verdier

Kommunens visjon er *Nær og nyskapende* og våre felles verdier er *Ansvar, omsorg og respekt*. Både visjonen og verdiene skal prege oss som enkeltmennesker, kollegaer, tjenesteytere og samarbeidspartnere. Sammen med innbyggere, frivillige og næringsliv skal barnehagene bidra til å skape en trygg og god oppvekst for barn i Nordre Follo kommune.

3. Overordnede satsinger i kommunens barnehager

3.1. Overordnet språkprosjekt: Trygg i språk – trygg i verden

Nordre Follo kommunes kommunale barnehager har startet et langsiktig prosjekt med felles satsing på barns språkutvikling.

Språkprosjektet «Trygg i språk – trygg i verden» forankres i kommunens fem innsatsområder, og er en del av et helhetlig og langsiktig arbeid for å styrke kvaliteten i barnehagetilbudet.

Vi skal gi alle barn gode forutsetninger for å lykkes i livet, og språk er en grunnleggende nøkkel til dette. Gjennom språk får barn mulighet til å uttrykke tanker, følelser og behov, delta aktivt i lek og samspill, og utvikle vennskap og tilhørighet i fellesskapet. Språk og relasjoner er tett sammenvevd - gjennom vennskap utvikles språket, og gjennom språket skapes vennskap. Begge deler er avgjørende for barns trivsel, utvikling og livsmestring i barnehagen.

Gjennom språkprosjektet ønsker kommunen å gi alle barn likeverdige muligheter til å utvikle sitt språk, styrke deres kommunikative ferdigheter og legge et godt grunnlag for videre læring og en trygg skolestart.

Prosjektet omfatter flere delområder, blant annet:

- **Bruk av ASK (Alternativ og Supplerende Kommunikasjon)** – for å sikre at alle barn har mulighet til å uttrykke seg, uavhengig av språklige forutsetninger.
- **Felles skolestarterplan** – for å gi barna en helhetlig og trygg overgang til skolen, med særlig vekt på språk, vennskap og mestring.
- **Språk og motorikk** – henger tett sammen, og utvikling på det ene området støtter utviklingen på det andre.

Bakgrunn for valg av satsingsområde

Forskning viser at barns språklige ferdigheter allerede i fireårsalderen har stor betydning for hvordan de klarer seg videre i utdanning, arbeid og sosialt liv. Tidlige språklige utfordringer kan få konsekvenser både for læring, sosial deltakelse og psykososial trivsel dersom de ikke blir fanget opp og fulgt opp tidlig. I barnehagene ser vi at flere barn strever med språklige og sosiale ferdigheter allerede i tidlig alder, og at forskjellene mellom barn kan øke over tid, særlig ved overgang til skole. Dette kan påvirke barnas mulighet til å delta i lek og fellesskap, etablere vennskap og oppleve mestring i hverdagen. Med satsingsområdet «Trygg i språk – trygg i verden» ønsker Nordre Follo kommune å møte disse utfordringene gjennom et systematisk, langsiktig og kunnskapsbasert arbeid med språk i barnehagen.

Se også pkt. 7.6. *Kvalitetskjennetegn*.

3.2. Andre overordnede satsinger for barnehage

De kommunale barnehagene jobber med flere felles temaer gjennom året, i tillegg til egne tiltak, mål og satsinger.

3.2.1. Inkluderende fellesskap

Inkluderende fellesskap har vært et overordnet satsingsområde i alle barnehagene og skolene i kommunen over flere år. Ifølge barnehageloven skal alle barn ha et trygt og godt barnehagemiljø, og barnehagen har plikt til å arbeide for et leke- og læringsmiljø, der alle barn er inkludert i gruppefellesskapet. Ansatte har plikt til å følge med på hva som skjer i miljøet og skal aktivt gripe inn hvis de ser at barn opplever krenkelser fra andre barn eller andre ansatte.

Les mer på kommunens nettside

- Plan for å fremme trygt og godt barnehagemiljø

Se også pkt. 7.6. *Kvalitetskjennetegn*.

3.2.2. Vold i nære relasjoner – barnehagens arbeid med kropp, seksualitet og grenser.

Barn skal få kunnskap om tema kropp, seksualitet og grenser som gjør at de både tør og har et språk til å fortelle om vold og seksuelle overgrep så tidlig som mulig. Personalet skal være trygge omsorgspersoner og aktivt til stede for å fange opp barns signaler og uttrykk. Dette arbeidet skal sees i sammenheng med innsatsområdet «*Se meg - hele meg»,* overordnet plan «*Vold i nære relasjoner»* og progresjonsplan for barnehagens arbeid med å forebygge vold og seksuelle overgrep.
Arbeidet er delt opp i fire underpunkter:

- Forebygge
- Avdekke
- Håndtere
- Ivareta

Les mer på kommunens nettside

- Vold i nære relasjoner

Se også pkt. 7.6. *Kvalitetskjennetegn*.

3.2.3. Samarbeidsmodellen

Samarbeidsmodellen er laget med utgangspunkt i samarbeidet barnehagene har med Pedagogisk psykologiske tjeneste og tanken om at vi er *«laget rundt barnet»*. Dette arbeidet skal sees i sammenheng med innsatsområdene *«Riktig innsats tidlig nok», «Foreldrene som ressurs» og "Inkluderende fellesskap"*. Målet med samarbeidsmodellen er å sikre at barn får rett hjelp til rett tid, og at barnehagene har et solid allmennpedagogisk fundament som sikrer et inkluderende fellesskap for alle barn, uavhengig av behov og forutsetninger. Modellen skisserer hensiktsmessige og gode rutiner for samarbeid mellom barnehage og PPT, samt hvordan samarbeidet skal bidra til å videreutvikle tjenestene.

En samlet oversikt over samarbeidet mellom barnehage og PPT, kan skisseres ved å ta utgangspunkt i tre nivåer:

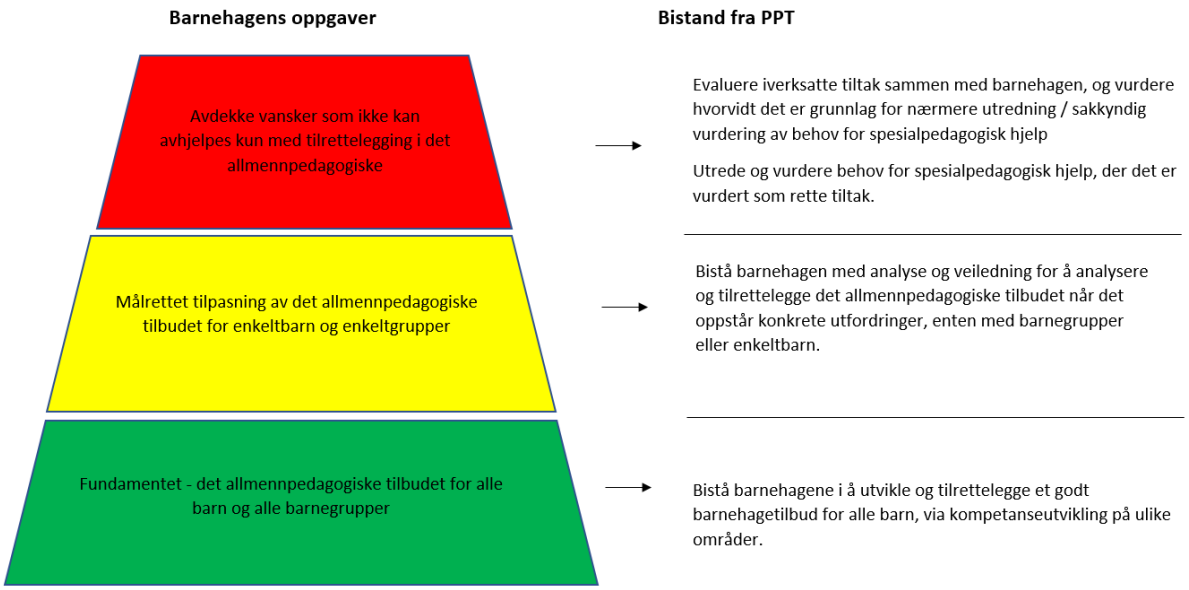

Innholdet i selve samarbeidsmodellen vises her:

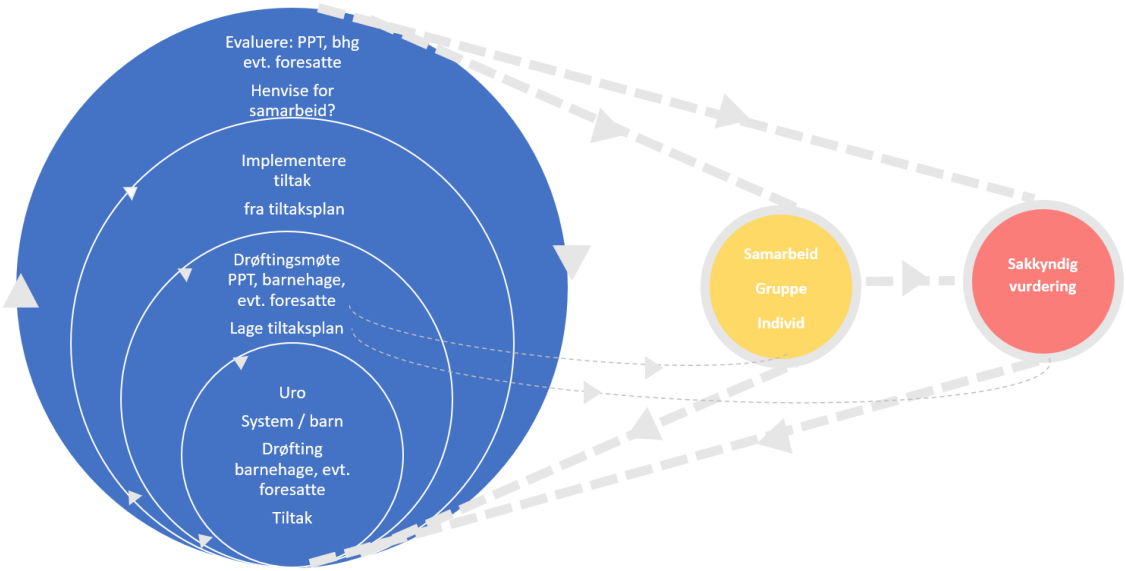

Les mer

- Samarbeidsmodellen - Oppvekst og læring

3.2.4. Trafikksikker barnehage

I samarbeid med Trygg trafikk og trygge lokalsamfunn har Nordre Follo kommune blitt re sertifisert som trafikksikker kommune. Barnehagene bidrar i dette arbeidet og samarbeider tett med foreldrene om trafikksikkerhet rundt barnehagen. Barnas trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet i barnehagen.

Les mer på

- Trygg trafikk

4. Barnehagens satsingsområder

Bøleråsen barnehage er en 5 avdelings barnehage med plass til 66 barn. Den ligger flott til på Bøleråsen på Langhus. Barnehagen er nærmeste nabo til Bøleråsen skole hvor vi har en avdeling lokalisert. Vi har tre avdelinger for 1-3 åringer, avdelingene Blå, Rød og Grønn og Gul avdeling for 3-4 åringer, samt Lilla avdeling for 5 åringer – lokalisert på Bøleråsen skole. Lilla avdeling har egne rom på skolen og eget inngjerdet uteområde. Avdelingen benytter også uteområdet ved hovedhuset.

Vi er veldig stolte av barnehagen vår og er opptatt av å være tilstedeværende, nysgjerrige, lyttende, varme og gode voksne i møte med barna.

Vår visjon er: **Glade, lekende barn og voksne.** Vi har jobbet frem disse kjennetegnene i forhold til visjonen vår.

- Lek, glede og humor har en sentral plass i alt samspill i barnehagen.
- Utelek og aktivitet i naturen er en viktig del av barnehagens hverdag.

Positive, engasjerte og tilstedeværende ansatte.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. I barnehagen legges grunnlaget for barnas språklige ferdigheter gjennom hverdagens mange situasjoner – i for eksempel lek, samtaler, høytlesning og utforsking.

Vi i personalet har ansvar for å invitere alle barna med i språklige aktiviteter, både små og store barnehagebarn og barn med ulike språklige ferdigheter. Personalet må legge til rette for at alle får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for egne tanker og for å uttrykke egne meninger og følelser.

Språkprosjektet «Trygg i språk – trygg i verden» skal bygge på barnegruppas behov og rammeplanens krav til kommunikasjon og språk. Barnehagen har i år valgt å sette søkelys på bruk av språk i hverdagssituasjoner.

4.1 Bakgrunn for valg av satsingsområder

Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulerer til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling. Barn lærer språk best gjennom å være språklig aktive. (Rammeplan). Så hvordan kan en gå frem og være bevisst på for å gi god språkstimulering til barna i barnehagen?

Dette krever at personalet:

- Blir godt kjent med alle barna og deres interesser
- Viderefører det barnet snakker om å utvide barns språk
- Lar barna få høre mange nye ord
- Ikke forenkler språket for mye -bruker presise ord
- Bruker enhver anledning i hverdagen til å samtale med barna
- Lytter til barna og er interessert

4.2 Satsingsområdene

Varme og trygge relasjoner er en forutsetning for at barn skal ha lyst til å prate og dermed utfolde seg språklig. For det er nettopp gjennom dialog og samspill at barn skal støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape sammen. (Rammeplan)

Mål: «Alle barn møter et godt språkmiljø i barnehagen»

Vi ser barn som:

- uttrykker følelser, tanker og meninger
- har kjennskap til og viser glede ved fortellinger, sanger og samtaler
- bruker språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
- deltar språklig aktivt i barnehagens hverdagsaktiviteter, lek og samspill
- får positive opplevelser med høytlesning, fortellinger, bildebøker og annen litteratur
- utforsker språket

Vi ser personale som:

- lytter med oppmerksomhet og interesse til det barnet sier og formidler og prøver å forstå barnets signaler
- inkluderer alle barn i språkstimulerende aktiviteter
- bruker språket konkret og presist i alle hverdagssituasjoner
- legger til rette for at alle barn blir lest for jevnlig
- involverer barna i samtaler og gjøremål gjennom hele dagen
- bruker varierte formidlingsformer og tilbyr et mangfold av bøker, sanger, regler og bilder
- tar vare på vår kulturarv
- legger til rette for lekemiljø inne og ute som inviterer til språklige aktiviteter
- inkluderer barnas andre språk og gjør barn stolte av sin identitet
- er aktive og deltagende i språket.

Vi oppfordrer foreldre til å:

- låne med bøker fra barnehagen og låne med «boknett» fra biblioteket.
- snakke med barnet om opplevelser i hverdagen
- se på bilder i garderoben og snakke med barnet om disse

- se på og samtale rundt månedsbrevet sammen med barnet

I sonen Bøleråsen/Vevelstadåsen har vi bestemt at barnesamtaler skal være satsningsområdet vårt. Dette er forankret dette i kommunale satsingsområdet og barnehageloven. Vi er opptatt av at barna skal ha et trygt og godt barnehagemiljø og at de skal få uttrykke hvordan de har det i barnehagen og påvirke hverdagen sin. Å kunne uttrykke kroppslig eller snakke om hvordan vi har det er et viktig bidrag for å kunne stå opp for seg selv. Vi legger opp til noen planlagte samtaler med barna, samtidig som barna oppfordres til å ta kontakt med en av oss hvis det er noe de vil snakke om. Vi skal bygge relasjoner slik at barna er trygge på oss og kan snakke om gode ting og ting som kan være litt vanskelige. Vi vil etter hvert utvikle systematiske barnesamtaler i forhold til de yngre barna i barnehagen også. Vi vil benytte verktøy fra RVTS (Regionale ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) i dette arbeidet.

Les mer om barnehagens tiltak under punkt 5.7. *Kommunikasjon og språk* og punkt 5.8. *Barnehagens fagområder* hvor barnehagen har tiltak på *Fagområdet kommunikasjon, språk og tekst*.

5. Barnehagens formål og innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen.
I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling. (Rammeplanen 2017, side 19)

5.1. Barnehagens mandat og verdigrunnlag

Barnehageloven og rammeplan for barnehage beskriver barnehagens innhold og oppgaver og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, respekt for menneskeverdet og natur, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Dette er verdier som er forankret i menneskerettighetene og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til.

Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling og likeverd, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

Rammeplanen beskriver hvordan barnehagen kan legge til rette for å skape gode verdier, normer og holdninger som gir barn kunnskap om livssynsmangfold, kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer. Barna skal få kjennskap og hjelp til å se at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på via fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike livssyn og levesett. Barnehagen skal bidra til å utvikle barns interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.

Barnehagen har markeringer som representerer mangfoldet i barnegruppa og samfunnet. Det kan være religiøse høytider og tradisjoner som er aktuelle; eksempelvis Pride, nasjonaldager, Halloween og karneval. Markeringer må sees i lys av samfunnsutviklingen og kulturelle endringer som barnehagen må forholde seg til.

5.2. Omsorg

Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger. (Rammeplanen 2017, side 19)

Barnehagens tiltak:

- Personalet ser, lytter og anerkjenner barnas ulike følelser.
- Personalet veileder, støtter og oppmuntrer barna til omsorgsfulle handlinger overfor hverandre'
- Personalet forsterker positiv adferd
- Personalet viser varme og omsorg samtidig som det settes grenser.
- Personalet er gode rollemodeller som verdsetter omsorg og likeverd.

5.3. Lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. (Rammeplanen 2017, side 20)

Barnehagens tiltak:

- Personalet deler barna inn i små grupper jevnlig.
- Personalet legger til rette for et inspirerende lekemiljø ute og inne, der leker og materialer er tilgjengelig for barna.
- Personalet legger til rette for et inkluderende miljø der alle barna opplever glede og engasjement gjennom leken.
- Personalet er igangsettere eller inviterer seg selv med i leken på barnas premisser.
- Personalet legger til rette for ulike typer lek
- Personalet legger til rette for at barn møter barn i ulik alder og lærer av hverandre

5.4. Danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.
I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold. Barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av. Gjennom samspill, dialog, lek og utforsking skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer. (Rammeplanen 2017, side 21)

Barnehagens tiltak:

- Personalet viser respekt for mangfold og ønsker alle velkommen i felleskapet.
- Personalet legger til rette for at barna utvikler kritisk tenkning og etisk dømmekraft gjennom refleksjon.
- Personalet støtter barnas utvikling av egen identitet og bidrar til at barna utvikler positiv selvfølelse.
- Personalet lærer barna respekt for naturen og det vi har rundt oss.
- Personalet øver sammen med barna til å ta andres perspektiv

5.5. Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener,

materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. (Rammeplanen 2017, side 22)

Barnehagens tiltak:

- Personalet legger til rette for et stimulerende og utforskende lekemiljø som fremmer barnas nysgjerrighet og leke- og lærelyst.
- Personalet legger til rette for å lære gjennom kropp og sanser i ulike omgivelser.
- Personalet støtter og beriker barnas initiativ og gir dem utfordringer og tiltro til egne evner.
- Personalet er nysgjerrige og utforsker sammen med barna.
- Personalet møter barna på en likeverdig måte.
- Personalet gir barna gode mestrings opplevelser.

5.6. Vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare og være betydningsfulle for fellesskapet og være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (Rammeplanen 2017, s. 22)

Barnehagens tiltak:

- Personalet deler barna inn i smågrupper/lekegrupper og tilrettelegger for lek og vennskap
- Personalet legger til rette for at barna kan dele opplevelser med hverandre på tvers av avdeling/alder/kjønn.
- Personalet jobber for at alle barn skal være en del av felleskapet og veileder barn ved behov. Jobber for et felles «VI»
- Personalet hjelper/veileder barn til å kjenne på og sette egne grenser
- Personalet lærer barna å ta ansvar til andres behov.
- Personalet lærer barna å ha respekt for andre både barn og voksne.

Les mer på kommunens nettside

- Plan for å fremme trygt og godt barnehagemiljø

5.7. Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. (Rammeplanen 2017, side 23)

Barnehagens tiltak:

- Personalet støtter barna i språkutvikling, gjennom for eksempel bruk av konkreter, bilder mm.
- bruker hverdagssituasjoner til å styrke språkutviklingen gjennom å sette ord på gjenstander og handlinger
- Personalet leser bøker for barna
- Personalet tar seg tid til de gode dialogene, uttrykt både kroppslig og verbalt.

Se også pkt. 7.6. *Kvalitetskjennetegn*.

5.8. Barnehagens fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. (Rammeplanen 2017, side 47). Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barnas interesse for fagområdene skal stimuleres, og barnehagen skal bidra til å etablere et lærende fellesskap som verdsetter ulike uttrykk og meninger. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktivitet. (Rammeplanen 2017, side 47)

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form

- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Barnehagens tiltak:

- Personalet har god kjennskap til alle fagområdene i rammeplan og knytter disse opp til aktiviteter og handlinger i hverdagen.
- Personalet jobber med tverrfaglige prosjekter gjennom året hvor ulike fagområder er representert
- Personalet trekker fagområdene inn i refleksjon og evalueringen
- Personalet henviser til fagområder i månedsbrev og innlegg på Facebook

6. Medvirkning

6.1. Barns medvirkning og barns rett til å bli hørt

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for - og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven § 1 og § 3.

Når barnehagen og personalet tar avgjørelser eller handler på en måte som påvirker barn, skal det beste for barnet være et grunnleggende hensyn. Det gjelder også i spørsmål knyttet til barnets barnehagemiljø. Barnets egen mening og retten barnet har til å bli hørt er sentralt i vurderingen, jf. Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen 2017, side 27)

Se også pkt. 7.6. *Kvalitetskjennetegn*.

Barnehagens tiltak:

- Personalet benytter barnesamtaler
- Personalet observerer barn og ser hva de leker/ikke leker
- Personalet tilrettelegger det fysiske rommet ut fra barnas interesser og innspill
- Personalet ser, lytter til og følger opp barnas initiativ og det gir viktig innspill til det pedagogiske arbeidet og ulike prosjekter i barnehagen

Kommunen har retningslinjer for hvordan barn og unge skal kunne medvirke i planarbeid. *Handlingsplan – demokrati for barn og unge*, ble vedtatt i kommunestyret mai 2022. Et av tiltakene i planen var at kommunikasjonsavdelingen skulle utvikle et symbol som skal brukes i alle kommunens planer, hvor barn og ungdom har medvirket.

Les mer på kommunens nettside

- Handlingsplan Demokrati for barn og unge

6.2. Foreldres medvirkning

Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene, jf. barnehageloven § 1 og § 4. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål.

Samarbeidet mellom hjem og barnehage skal alltid ha barnets beste som mål og bidra til at hvert enkelt barn opplever trygghet, trivsel, utvikling og mestring.

Vi ønsker å legge til rette for at foreldrenes medvirkning blir reell og betydningsfull i barnehagens hverdag. Gjennom en åpen og tillitsfull dialog skaper vi et godt grunnlag for samarbeid om barnas oppvekst og læringsmiljø. Foreldrene er barnas viktigste omsorgspersoner og har verdifull kunnskap om sitt barn som bidrar til å styrke kvaliteten i vårt pedagogiske arbeid.

Barnehagen inviterer foreldre til aktiv deltakelse gjennom ulike møteplasser og samarbeidsarenaer. Det velges representanter fra hver avdeling til en «Trivselsgruppe». Denne gruppen har ansvar for ulike arrangementer i barnehagen, for eksempel. Julegrantenning og sommerfest. Foreldremøter gir mulighet for informasjon, erfaringsutveksling og felles refleksjon rundt barnas trivsel, utvikling og læring. Foreldresamtaler gir rom for å følge opp det enkelte

barn og sikre et godt samarbeid mellom hjem og barnehage. Gjennom samarbeidsutvalget (SU) får foreldrene også anledning til å medvirke i saker som angår barnehagens innhold og drift.

Vi ønsker videre å styrke fellesskapet i barnehagen gjennom felles aktiviteter og dugnader. Dette bidrar både til å utvikle barnehagens fysiske miljø og til å skape gode relasjoner mellom familiene. Barnehagen samarbeider tett med foreldrene om inkludering og fellesskap, slik at alle barn opplever tilhørighet, vennskap og likeverd.

Barnas stemmer er også viktige i dette samarbeidet. Gjennom barnesamtaler og daglig dialog med barna arbeider vi for å forstå deres perspektiver og erfaringer. Når barnas og foreldrenes synspunkter blir lyttet til og tatt på alvor, styrkes grunnlaget for et trygt, inkluderende og utviklende barnehagemiljø for alle.

7. Barnehagens arbeidsmåter

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning. Personalet skal ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal tilpasses til enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. Arbeidsmåtene kan bidra til å skape engasjement, interesse og motivasjon og gir mulighet for å tilføre nye erfaringer og opplevelser i barnehagen. (Rammeplanen 2017, side 43)

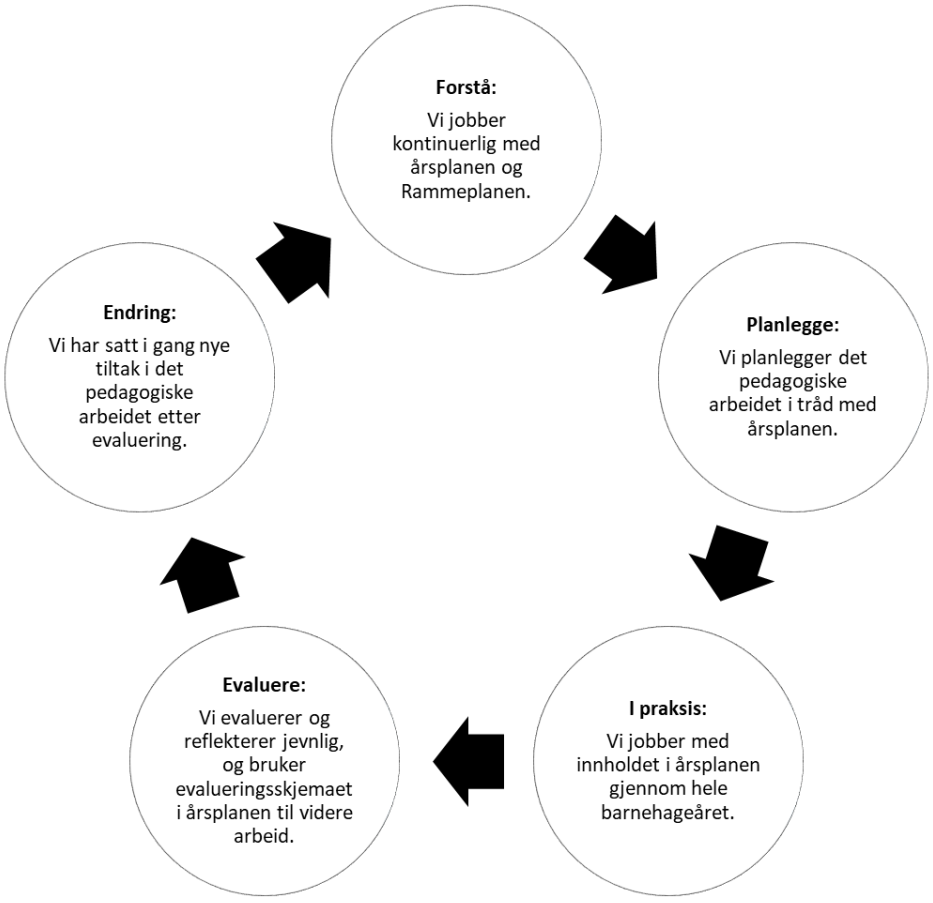

7.1. Planlegge

Planleggingen må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidige utvikling, individuelt og i gruppe. Den skal også baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre. (Rammeplanen 2017, side 37)

Barnehagens tiltak:

- Personalet planlegger felles pedagogiske aktiviteter på tvers av avdelinger
- Personalet benytter «hvem, hva, hvorfor» i planlegging og evaluerer disse
- Personalet bruker Lotus diagram
- Personalet bruker barnesamtaler og observasjon for å høre barnets tanker og innspill, ivaretar barns medvirkning
- Personalet bruker kvalitetskjennetegn
- Personalet planlegger på tvers av avdelinger (ulike aktiviteter)
- Personalet evaluerer – grunnlag for videre planlegging

7.2. Vurdere

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. (Rammeplanen 2017, side 38)

Barnehagens tiltak:

- Personalet deler barnehageåret i perioder og evaluerer etter hver periode
- Personalet gjennomfører fagmøter med forberedelser og refleksjon
- Personalet bruker praksisfortellinger og case og reflektere ut fra ulike perspektiver
- Personalet lager månedsbrev med evaluering av det vi har gjort og tanker fremover
- Personalet gjennomfører barnesamtaler individuelt og i gruppe gjennom året for å ivareta barnets stemme og medvirkning

7.3. Dokumentere

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet kan gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som

barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen, og om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen. (Rammeplanen 2017, side 39)

Barnehagens tiltak:

- Personalet lager en dokumentasjonsvegg med tekst og bilder
- Personalet lager månedsbrev med bilder og tekst knyttet opp til rammeplan/årsplan
- Personalet lager en årbok til alle barn som dokumenterer og beskriver hvordan vi har jobbet gjennom året.
- Personalet benytter barnehagens facebook side for å vise noe av arbeidet vårt

7.4. Progresjon

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter. (Rammeplanen 2017, side 44)

Barnehagens tiltak:

- Personalet tar utgangspunkt i det enkelte barn og legger til rette for mestringsopplevelser og tilpasser utfordringene
- Personalet legger til rette det fysiske miljøet ut fra barnas alder og interesser

7.5. Digital praksis

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Samtidig skal digitale verktøy brukes med omhu og ikke dominere som arbeidsmåte. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier. (Rammeplanen 2017, side 44)

Barnehagens tiltak:

- Personalet legger til rette for at barna kan utforske, leke og lære gjennom digitale uttrykksformer
- Personalet er opptatt av det etiske i bruk av digitale medier, for eksempel både ta og bruk av bilder.
- Personalet er opptatt av å ta prosessbilder
- Personalet lar de eldste barna ta bilder fra sin hverdag

7.6. Kvalitetskjennetegn

Kvalitetskjennetegn er et refleksjonsverktøy som skal sikre at personalet jobber i tråd med Rammeplan for barnehagen. Den enkelte barnehage bruker kjennetegn som er tilpasset sine satsingsområder.

Nordre Follo kommune har laget kvalitetskjennetegn innenfor områdene nedenfor:

- Barnehagens allmennpedagogiske arbeid
- Barnehagens arbeid med språkmiljø
- Barnehagens arbeid med lekemiljø
- Barnehagens arbeid med ledelse av barnegruppa
- Barnehagens arbeid med foreldresamarbeid
- Barnehagens arbeid med demokrati og medvirkning
- Barnehagens arbeid med trygg og inkluderende tilvenning
- Barnehagens arbeid med trygt og godt barnehagemiljø
- Barnehagens arbeid med å forebygge vold og seksuelle overgrep
- Barnehagens arbeid med å avdekke vold og seksuelle overgrep
- Barnehagens arbeid med digital praksis

Kvalitetskjennetegnene og retningslinjer for hvordan ansatte skal benytte dem ligger i kommunens interne kvalitetssystem.

8. Overganger

Kommunen har utarbeidet et årshjul for overganger i opplæringsløpet**.** Hensikten med årshjulet er å legge til rette for trygge, tydelige og forutsigbare overganger i opplæringsløpet. Årshjulet angir rutiner i forbindelse med overgangene. Samarbeidet mellom de ulike virksomhetene skal

preges av likeverdighet og bygge på prinsippet om at vi alle har noe å lære av hverandre. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser, og barn har rett til å gi utrykk for sitt syn i saker som gjelder dem selv.

Les mer

Årshjul for overganger i opplæringsløpet

8.1. Når barnet begynner i barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Personalet gjennomfører oppstarts samtale med alle nye foresatte i god tid før barnet begynner i barnehagen/når barnet begynner i barnehagen.
- Personalet inviterer til besøksdager for nye barn
- Personalet tilpasser tilvenning til det enkelte barn
- Personalet gir alle barn en tilknytningsperson når de begynner i barnehagen.
- Personalet er opptatt av tett kommunikasjon med alle foresatte
- Personalet arrangerer flere fellesarrangementer/møtepunkter gjennom året i egen regi eller i samarbeid med trivselsgruppen.

8.2. Overganger internt i barnehagen

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Personalet har flere fellesarrangementer for alle barna i barnehagen gjennom året
- Personalet passer hverandres barn ved for eksempel møter
- Personalet har besøksdager på nye avdelinger om våren
- «Alle barn er våre barn»
- Vi har felles uteområde som gjør at vi blir godt kjent.

8.3. Overganger mellom barnehage og skole

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. (Rammeplanen 2017, side 33)

Barnehagens tiltak:

- Personalet og skolestarterne er på besøksdager på skole og SFO
- Personalet har god kommunikasjon med skolen
- Personalet har vennskapsgrupper med andre barnehager i kommunen
- Personalet har overføringssamtaler med skolen
- Personalet har barnesamtaler med barna og "skolestart" samtaler med foresatte

Les mer

- Skolestarter plan - barnehage

9. Aktiviteter / Årshjul

August	Bli kjent, tilvenning	Plandager 13. og 14. august – barnehagen stengt
September	Høstdag i skogen/barnehagen Brannvernuke – uke 38 Barnehagens bursdag 26.9 – 40 år Foreldremøte Gul og Lilla – 6.10 Foreldremøte Rød, Blå og Grønn - 12.10 «Ruskendag» – 4.9	
Oktober	Forut – aksjon og FN dagen -23.10 Aktivitetsfredag - 9.10	
November	«Ruskendag» – 6.11 Skogtur – hente juletre – uke 48 Felles adventssamling – 27.11 Julegrantenning – TG – 27. 11	Planleggingsdag 13. november – barnehagen stengt
Desember	Grøttur i skogen - 4.12 – adventssamling i skogen Felles adventsamling – 11.12 Lucia-dagen/lysfrokost – 11.12 Nissefest - 14.12 Julelunch – 18.12 Felles adventsamling - 18.12	Barnehagen er stengt: 24.12-1.1.27
Januar	Vinteraktivtetsdag/uke Aktivitetsfredag 15.1	Barnehagen er stengt 1. januar
Februar	Samenes nasjonaldag – 8.2 Karnevals uke – uke 5 (fastelavn) «Ruskendag» 26.2	
Mars	Eid markering Påsketur Aktivitetsfredag -5.3	Barnehagen stengt påske. 22-29.3
April	Vårtur Aktivitetsfredag 9.4	
Mai	«Ruskendag» i forbindelse med dugnad - 4.5 17.mai markering – blir markert 14.mai i år Aktivitetsfredag	Barnehagen er stengt: 06.05 - Kristi himmelfartsdag – 17.05 – Grunnlovsdagen -2.pinsedag
Juni	Sommerfest i barnehagen – 10. 6 Sommeravslutning skolestartere Samtale med nye foresatte Aktivitetsfredag	Barnehagen er stengt: 21.06 - Planleggingsdag
Juli		Sommerstengt uke 28 og 29. Åpen sommerbarnehage i kommunen i uke 30.

10. Plan for vurdering

Barnehagens plan for vurdering omfatter både tiltakene for å nå målene i rammeplanen og barnehagens egne satsingsområder.

TEMA	MÅL	HVA HAR VI GJORT	ERFARINGER	HVA TAR VI MED OSS VIDERE/TILTAK
Språkmiljø Trygg i språk – trygg i verden	**Alle barn møter et godt språkmiljø i barnehagen** **Personalet:** Lytter med oppmerksomhet og interesse til det barnet sier og formidler og prøver å forstå barnets signaler. Inkluderer alle barn i språkstimulerende aktiviteter. Bruker språket konkret og presist i alle hverdagssituasjoner. Legger til rette for at alle barn blir lest for jevnlig. Involverer barna i samtaler og gjøremål gjennom hele dagen. Bruker varierte formidlingsformer og tilbyr et mangfold av bøker, sanger, regler og bilder. Tar vare på vår kulturarv. Legger til rette for lekemiljø inne og ute som inviterer til språklige aktiviteter Inkluderer barnas andre språk og gjør barn stolte av sin identitet.			

	Voksne som er aktive og deltagende i språket.			
	Egen rolle – hva har jeg lært/utviklet meg på denne perioden			
	Hva har vært mest spennende? Er det noe som har vært utfordrende? Evt. hvordan løste du det			
Felles utviklingsområde i sonen	Barnesamtaler			
Felles utviklingsområde i sonen	RVTS – gjennomgang moduler			
Inkluderende felleskap	Et lek- og læringsmiljø der alle barn er inkludert i gruppefelleskapet			
Vold i nære relasjoner – barne-hagens arbeid med kropp, seksualitet og grenser «se meg hele meg»	Avdelingene bruker fagplanen og progresjonsplanen gjennom året. Barna får kunnskap om kropp, helse og seksualitet. Hva er lov og ikke lov, hva er normalt og ikke normalt.			
Trafikk sikker barne-hage	Samarbeid med Trygg trafikk og foresatte – bli en trafikksikker kommune			

Omsorg	Tiltak: Personalet ser, lytter og anerkjenner barnas ulike følelser. Personalet veileder, støtter og oppmuntrer barna til omsorgsfulle handlinger overfor hverandre Personalet forsterker positiv adferd Personalet viser varme og omsorg samtidig som det settes grenser. Personalet er gode rollemodeller som verdsetter omsorg og likeverd.			
Lek	Tiltak: Personalet deler barna inn i små grupper jevnlig. Personalet legger til rette for et inspirerende lekemiljø ute og inne, der leker og materialer er tilgjengelig for barna. Personalet legger til rette for et inkluderende miljø der alle barna opplever glede og engasjement gjennom leken. Personalet er igangsettere eller inviterer seg selv med i leken på barnas premisser. Personalet legger til rette for ulike typer lek Personalet legger til rette for at barn møter barn i ulike alder og lærer av hverandre			
Danning	Tiltak: Personalet viser respekt for vårt mangfold og ønsker alle velkommen i felleskapet.			

	Personalet legger til rette for at barna utvikler kritisk tenkning og etisk dømmekraft gjennom refleksjon. Personalet støtter barnas utvikling av egen identitet og bidrar til at barna utvikler positiv selvfølelse. Personalet lærer barna respekt for naturen og det vi har rundt oss. Personalet øver sammen med barna til å ta andres perspektiv			
Læring	Tiltak: Personalet legger til rette for et stimulerende og utforskende lekemiljø som fremmer barnas nysgjerrighet og leke- og lærelyst. Personalet legger til rette for å lære gjennom kropp og sanser i ulike omgivelser. Personalet støtter og beriker barnas initiativ og gir dem utfordringer og tiltro til egne evner. Personalet er nysgjerrige og utforsker sammen med barna. Personalet møter barna på en likeverdig måte. Personalet gir barna gode mestrings opplevelser.			
Vennskap og felleskap	Tiltak: Personalet deler barna inn i smågrupper/lekegrupper og tilrettelegger for lek og vennskap Personalet legger til rette for at barna kan dele opplevelser med			

	hverandre på tvers av avdeling/alder/kjønn. Personalet jobber for at alle barn skal være en del av felleskapet og veileder barn ved behov. Jobber for et felles «VI» Personalet hjelper/veileder barn til å kjenne på og sette egne grenser Personalet lærer barna å ta ansvar til andres behov. Personalet lærer barna å ha respekt for andre både barn og voksne.			
Kommunikasjon og språk	Tiltak: Personalet støtter barna i språkutvikling, gjennom for eksempel bruk av konkreter, bilder mm. Personalet bruker hverdagssituasjoner til å styrke språkutviklingen gjennom å sette ord på gjenstander og handlinger Personalet leser bøker for barna, både egne og lånt på biblioteket Personalet tar oss tid til de gode dialogene, uttrykt både kroppslig og verbalt.			
Barne-hagens fag-områder	Tiltak: Personalet har god kjennskap til alle fagområdene i rammeplan og knytter disse opp til aktiviteter og handlinger i hverdagen Personalet jobber med tverrfaglige prosjekter gjennom			

	året hvor ulikefagområder er representert Personalet trekker fagområdene inn i refleksjon og valueringen Personalt henviser til fagområder i månedsbrev og innlegg på Facebook			
Barnehagens arbeid med barns med-virkning	Personalet benytter barnesamtaler Personalet observerer barn og ser hva de leker/ikke leker Personalet tilrettelegger det fysiske rommet ut fra barnas interesser og innspill Personalet ser, lytter til og følger opp barnas initiativ og det gir viktig innspill til det pedagogiske arbeidet og ulike prosjekter i barnehagen			
Barnehagens arbeid med progresjon	Personalet tar utgangspunkt i det enkelte barn og legger til rette for mestringsopplevelser og tilpasser utfordringene Personalet legger til rette det fysiske miljøet ut fra barnas alder og interesser			

Digital praksis Bruk av digitale verktøy – Barne-hagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring	Personalet legger til rette for at barna kan utforske, leke og lære gjennom digitale uttrykksformer Personalet er opptatt av det etiske i bruk av digitale medier, for eksempel både ta og bruk av bilder. Personalet er opptatt av å ta prosessbilder Personalet lar de eldste barna ta bilder fra sin hverdag			
Barnehagens arbeid når barnet begynner i barnehagen	Personalet gjennomfører oppstarts samtale med alle nye foresatte i god tid før barnet begynner i barnehagen/når barnet begynner i barnehagen. Personalet inviterer til besøksdager for nye barn Personalet tilpasser tilvenning til det enkelte barn Personalet gir alle barn en tilknytningsperson når de begynner i barnehagen. Personalet er opptatt av tett kommunikasjon med alle foresatte Personalet arrangerer flere fellesarrangementer/møtepunkter gjennom året i egen regi eller i samarbeid med trivselsgruppen.			

Barnehagens arbeid med overganger intern i barne-hagen	Personalet har flere fellesarrangementer for alle barna i barnehagen gjennom året Personalet passer hverandres barn ved for eksempel møter Personalet har besøksdager på nye avdelinger om våren «Alle barn er våre barn» Vi har felles uteområde som gjør at vi blir godt kjent.			
Barnehagens arbeid med overgang mellom barnehage og skole	Personalet og skolestarterne er på besøksdager på skole og SFO Personalet har god kommunikasjon med skolen Personalet har vennskapsgrupper med andre barnehager i kommunen Personalet har overføringssamtaler med skolen Personalet har barnesamtaler med barna og "skolestart" samtaler med foresatte			
Plan-legging	Personalet planlegger felles pedagogiske aktiviteter på tvers av avdelinger			

	Personalet benytter «hvem, hva, hvorfor» i planlegging og evaluerer disse Personalet bruker Lotus diagram Personalet bruker barnesamtaler og observasjon for å høre barnets tanker og innspill, ivaretar barns medvirkning Personalet bruker kvalitetskjennetegn Personalet planlegger på tvers av avdelinger (ulike aktiviteter) Personalet evaluerer – grunnlag for videre planlegging			
Vurdering	Personalet deler barnehageåret i perioder og evaluerer etter hver periode Personalet gjennomfører fagmøter med forberedelser og refleksjon Personalet bruker praksisfortellinger og case og reflektere ut fra ulike perspektiver Personalet lager månedsbrev med evaluering av det vi har gjort og tanker fremover Personalet gjennomfører barnesamtaler individuelt og i			

	gruppe gjennom året for å ivareta barnets stemme og medvirkning			
Dokumentere	Personalet lager en dokumentasjonsvegg med tekst og bilder Personalet lager månedsbrev med bilder og tekst knyttet opp til rammeplan/årsplan Personalet lager en årbok til alle barn som dokumenterer og beskriver hvordan vi har jobbet gjennom året. Personalet benytter barnehagens Facebook side for å vise noe av arbeidet vårt			

11. Kilder og referanser

Lov om barnehager (barnehageloven) - Lovdata

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver - Lovdata

Økonomi- og handlingsplan 2026 - 2029

Nordre Follo kommune - Kommuneplanen

Nordre Follo kommune - Vold i nære relasjoner

Nordre Follo kommune - Barnehagemiljø

Handlingsplan Demokrati for barn og unge

Årshjul for overganger i opplæringsløpet

Samarbeidsmodellen - Oppvekst og læring

Plan for helsefremmende og forebyggende arbeid for barn og unge i Nordre Follo

Skolestarter plan - barnehage - Compilo

For barnehagene i kommunen - Trygg Trafikk

Årsplan | udir.no

Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2021). *Se barnet innenfra – hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS

Brendeland, Trude Anett, 2018. Lekelyst – med rom for lek inne. Pedagogisk forum

Sandvik, Margareth, 2022. Språkarbeid I barnehagen. Cappelens Damm akademiske

Thorbersen, E. (2012). *Barnehagen uterom*. Oslo: Pedagogiske Forum

Utdanningsdirektoratet, *Rammeplan for barnehager* (2017)

RTVS Øst – snakkmedbarn.no